

• RITROVAMENTI MONETALI DI ETÀ ROMANA NEL VENETO. PROVINCIA DI VICENZA. VICENZA, RMR/Ve, IV/I, Editoriale Programma, Padova, 1995, XII + 415 pp. + 15 planșe + 3 hărți.

Apărut în condiții grafice deosebite, volumul întocmit de Armando Bernadelli face parte dintr-o serie coordonată de Giovanni Gorini, ce-și propune să cuprindă toate descoperirile monetare din provinciile regiunii Veneto. Aceasta este concepută în 17 volume (câte 2-4 pentru fiecare provincie); dintre acestea, în afara celui de față, au mai apărut patru (pe parcursul ultimilor patru ani), două tratând descoperirile monetare din provincia Treviso și două pe cele din Venezia.

Accastă modalitate de prezentare a descoperirilor monetare este, după părerea noastră, net superioară celei realizate de către specialiștii francezi în seria *Trésors monétaires*, unde materialul este publicat pe tezaure, fiind dificilă formarea unei imagini globale pentru o regiune sau pentru o secțiune cronologică. Britanicii folosesc același sistem, ca și francezii, însă materialul numismatic este prezentat pe anumite zone geografice. Metoda adoptată de specialiștii italieni este asemănătoare celei utilizate de către germani (publicarea materialului numismatic pe landuri și kreisuri), asemănătoare cu cea întrebuițată și de către austrieci, sloveni sau maghiari (publicarea descoperirilor pe comitate).

Scopul acestui prim volum (din cele două planificate a fi dedicate provinciei Vicenza) este de a aduna, în modul cel mai complet posibil, toată documentația privitoare la monedele provenite din teritoriul central și meridional al provinciei. Astfel, s-a încercat catalogarea tuturor pieselor care se găsesc în colecțiile private și ale muzeelor și a celor recoltate de diverse echipe de arheologi. În același timp, lucrarea inserează fișarea publicațiilor vechi și recente, care ne dau informații despre subiectul tratat (p. 17-20). În ceea ce privește limitele cronologice, sunt luate în considerație monedele preromane (grecești, celtice), romane republicane și imperiale – până la 476 d.H., iar, apoi, exemplarele cunoscute în Occident, până la reforma lui Carol cel Mare și în Orient, până la căderea Constantinopolului.

În „Introducere”, autorul face un scurt istoric al descoperirilor (p. 4-5), atât a celor consemnate de izvoarele scrise (cea mai veche informație despre existența unei colecții se datează în 1236, dar autorul se îndoiește de veridicitatea acestei informații, nepunând însă la îndoială existența unui tezaur monetar, în 1663, aparținând familiei Quinto), cât și a celor întâmplătoare sau rezultate în urma cercetărilor arheologice, cum ar fi cele de la Montecchio Maggiore, Brendola, Isola Vicentina, Costabissara, Gambugliano etc.

După acest istoric, se trece la o sumară prezentare a materialului numismatic din Museo Civico di Vicenza, a celui din Museo Civico di Montecchio Maggiore, a celui pomenit în sursele literare și a celui provenit din săpături arheologice sau descoperiri fortuite (p. 6-9).

În a doua parte a lucrării – *Catalogul*, p. 13-31 – se explică modalitatea de realizare a acestuia, cuprinzând mai întâi locul descoperirii, apoi în ordine verticală – tipul descoperirii, seria monetară, emitentul, monetăria, dispoziții cronologice, iar pe orizontală sunt menționate numerotarea, nominalul, datarea, monetăria, semnul distinctiv al monetăricii, referințe și repertoriul de clasificare.

Catalogul propriu-zis (p. 33-377) prezintă monedele în cadrul punctelor de descoperire pentru fiecare comună.

Numărul relativ mare de monede de epocă romană republicană și imperială se datorează atât prosperității generale realizată în epocă, cât și faptului că teritoriul actuali provinciei era traversat în antichitate de via Postumia. Dintre diversele descoperiri sunt demne de menționat doar monedele din tezaurul de la Vicenza, apărut în 1908 și care cuprindea 110 denari datați între 75 și 227 d.H., și, de asemenea, cele aproape 900 de monede de bronz, găsite fortuit într-un singur mormânt al necropolei de la San Giacomo, datate între împărații Probus și Arcadius/Honorius.

Indicii (p. 379-413), un însemnat număr de planșe cu reprezentări ale monedelor interesante, și mai puțin uzate, ca și câteva hărți, cu principalele descoperiri monetare din provincie, întregesc lucrarea.

Deși, în diverse rânduri, autorul îl numește “o încercare”, volumul reprezintă – după opinia noastră – o reușită, acesta, ca și întreaga serie putând fi un bun exemplu pentru numismatica românească.

DOREL PARASCHIV